

Teresa Danuta Woyciechowska

Spuścizna Mieczysława Wallisa

Sztuka i Filozofia 15, 225-227

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Teresa Danuta Woyciechowska

SPUŚCIZNA MIECZYŚŁAWA WALLISA

Spuścizna Mieczysława Wallisa – Katalog rękopisów PTF 04–38, opr. Teresa Danuta Woyciechowska, Biblioteka PTF, Warszawa 1987, s. 39 [wydruk komput.]

Biblioteka Polskiego Towarzystwa Filozoficznego w Warszawie, poza księgozbiorem, posiada także zbiory rękopisów, których podstawę stanowi spuścizna założyciela i pierwszego prezesa PTF – Kazimierza Twardowskiego (katalog jego korespondencji został opublikowany w *Ruchu Filozoficznym* 1997, nr 1–2).

Ostatnio została opracowana spuścizna rękopiśmienna **Mieczysława Wallisa** (1895–1975) – filozofa i historyka sztuki, profesora Uniwersytetu Łódzkiego oraz wykładowcy uczelni artystycznych (teatralnej i filmowej), a także wykładowcy filozofii i historii sztuki w oflagach w Osterode i Woldenbergu, działacza towarzystw naukowych, autora ponad 900 publikacji z zakresu filozofii, estetyki, semiotyki, historii i teorii sztuki oraz krytyki artystycznej, w tym książek: *Wyraz i życie psychiczne* (1939), *Dzieje zwierciadła* (1956), *Sztuka dwudziestolecia* (1959), *Stanisław Noakowski* (1960–1965), *Malarze i miasta* (1961), *Autoportret* (1964), *Autoportret artystów polskich* (1966), *Secesja* (1967), *Przeżycie i wartość* (1968), *Późne dzieła wielkich artystów* (1975).

Spuścizna (rękopisy, maszynopisy, fotografie, wycinki prasowe) – zawierająca korespondencję, materiały biograficzne oraz związane z twórczością naukową, dydaktyczną i popularyzatorską Mieczysława Wallisa – została przekazana do biblioteki PTF przez synową Elżbietę Grabską-Wallis. Poza nielicznymi dokumentami i listami są to materiały powojenne – bowiem w Powstaniu Warszawskim uległ zniszczeniu cały dorobek i wszystkie zbiory Profesora.

Materiały do biografii Mieczysława Wallisa to: **dokumenty osobiste i papiery dotyczące pracy i działalności zawodowej, dzienniki i wspomnienia**. Z dokumentów – świadectwa (np. Uniwersytetu w Heidelbergu) i dyplomy naukowe; umowy i zaświadczenia o pracy; materiały autobiograficzne (np. rękopis *curriculum vitae* oraz życiorys naukowy); papiery

dotyczące uzyskania tytułu profesora zwyczajnego, zatrudnienia w ministerstwie kultury i sztuki, działalności w stowarzyszeniach naukowych oraz liczne materiały związane z działalnością naukową, dydaktyczną i organizacyjną na Uniwersytecie Łódzkim – stanowiące także przyczynek do historii tegoż Uniwersytetu. **Dzienniki** (prowadzone w latach 1945–1975) i **wspomnienia osobiste** (notatki dot. lat 1900–1945, których niestety autor nie zdążył opracować) – to niezmiernie interesujący opis życia Mieczysława Wallisa i dokument epoki, obrazujący środowisko inteligencji polskiej okresu przed II wojną światową oraz życia w obozie jenieckim w Woldenbergu i codzienności w powojennej Warszawie. *Dziennik* Mieczysława Wallisa to także dokument przybliżający nam pokolenie humanistów – luminarzy nauki i kultury polskiej z lat 1945–1975.

Charakter szczególny mają **wspomnienia, artykuły i materiały warsztatowe** (w tym korespondencja) **do biografii** uczonych i artystów, z którymi Mieczysław Wallis był zaprzyjaźniony, m.in.: Tadeusza Kotarbińskiego, Marii i Stanisława Ossowskich, Sergiusza Hessena, Wacława Husarskiego, Gustawa Bychowskiego, Tadeusza Kulisiewicza oraz Henryka Elzenberga (w tym są także *Elzenbergiana*).

Ważną częścią spuścizny jest **korespondencja** (ok. 1200 listów) ze znajomymi, krewnymi, przyjaciółmi (m.in. z Józefem Wittlinem), stowarzyszeniami i wydawcami (m.in. dot. *Dziejów zwierciadła*). Największy i najbogatszy zespół listów stanowi korespondencja wzajemna z Henrykiem Elzenbergiem z lat 1929–1966.

Twórczość literacka i artystyczna – nieznane wiersze, proza poetycka i myśli (m.in. przygotowane do druku rozważania filozoficzne *Skróty*) oraz rysunki, a także eseje (literatura faktu) o jeńcach wojennych obozu w Woldenbergu.

Materiały rękopiśmienne dot. **twórczości naukowej, dydaktycznej i publicystycznej** to autografy, bruliony i materiały do prac i artykułów z zakresu **filozofii** (w tym, mające wartość dokumentalną, bo pisane w Oflagu II C w Woldenbergu m.in. *Szkice o współczesnych filozofach polskich* – Stanisław Brzozowski i Kazimierz Twardowski, Jan Łukasiewicz, Władysław Witwicki), **estetyki** (skrypty, konspekty wykładów), **semiotyki** (referaty) oraz krytyki artystycznej – tak publikowanych, jak i przygotowanych do druku. Materiały warsztatowe dotyczące książek: *Wyraz i życie psychiczne*, *Autoportret*, *Autoportrety artystów polskich* wraz z korespondencją i recenzjami wydawniczymi oraz **bibliografia prac z lat 1917–1975** Mieczysława Wallisa uzupełniają obraz jego pisarstwa.

Opracowanie spuścizny polegało na takim jej uporządkowaniu, i w miarę szczegółowym opisanu poszczególnych jednostek, aby badaczowi umożliwić pełne jej poznanie i dotarcie do interesującego go materiału i nazwisk – co ułatwia tekst opracowania *Spuścizna Mieczysława Wallisa – Katalog Rękopisów PTF 04-38* oraz indeks alfabetyczny (osób, instytucji, towarzystw i miejscowości).

Spuścizna rękopiśmienna Mieczysława Wallisa stanowi cenny materiał źródłowy dla jego biografów, dla historyków filozofii i filozofii sztuki oraz badaczy życia naukowego w Polsce wieku XX (do roku 1975).